

Tobaks-rökaren. Stockholm, tryckt i kongl. ordens- tryckeriet 1791

1700-1829 81 Ba Br. 1791

Ex. A

1
Nitt
Samb. löth

(R)

1700-1829

1791

TOBAKS-
RÖKAREN.

STOCKHOLM,
TRYCKT I KONGL. ORDENS-TRYCKERIET 1791.

2
1791

TOOK
FOR A BIRD

Hur länge skall vål Skallden dröja,
Att föra Dig utur Din vrå?
Att äfven Dig till Skyar höja;
Till vördnad Småde-tungan böja;
Sitt vahnvet Verlden förebrå.
De stilla tidsfördrif man glömmer,
I bullret man ett lugn fördömmet,
Dår man dock Seclers öden fer,
Hur Hjeltars låf i rök försvunnit,
Och offer på de Alltar brunnit,
Som tid och glömska brutit ner.

Sjung Skaldemö! en lycklig man!
Som hunnit vid sin tända pipa,
De tomma Nøjens flård begripa,
Når elden i hans ådrar brann,
Och huru ledsnad, pilen bräckte,
Hur ångrens tårar gnistan släckte;
Hur Lyckan syntes och försvann.

Sjung! hur de lätt tillskapte Ringar,
Af ljusblå rök, till högden svingar
Som skingras af den minsta flågt;
Hur Rökarn då ett anslag finner;

Ett Storverk, som i rök försvinner;
Då det knapt var i tanken klåckt.

Sjung! denna Plantans stora värde,
Som uti nöden Lifvet närde,
Och gaf Soldaten hopp och mod!
Som då de yra Stormar ryta,
Och Hafvets Svallväg Skeppet bryta,
En Sjöman icke ville byta,
Mot Drufvans fast vid Rhenens flod.

Om *Fördom* på den Thron hon sitter
Och Lag åt alla känslor ger,
Fördömmar växten fåsom bitter,
Och Tungans doms-rätt fräckt beler:
Så upres Smakens äckta vänner,
Den Tyranniets tvång ej känner,
För Frihet udden blotta tår:
Med samma skål, som Välluft fåcktar,
För Rosens lukt och Gudars Nectar,
Man smakens nycker vårda bör.

Når Spanska kölar hade hunnit
Till *Mexicanske* vikens Strand, (1520.)
Och man den rara Plantan funnit
Uti dess rika fosterland;

Man

Man hennes ludna stamm beskref,
 Dels stora bladers höga värde,
 Som sig vid sjelfva roten nårde;
 Och huru ömm dels vårdnad blef:
 I högden fick ej stammen klifva,
 Få blader borde födde blifva,
 De smärres högmod blifva släckt:
Linné om Örtens härkomst skrifver,
 Och blomman henne vittne gifver,
 Att vara en *Pentandrisk* slägt.
 Hon skötas vill med idog möda,
 Af jordens fetma få sin föda,
 För elackt granskap vara fri;
 För *Parasitens* ällskog fredas,
 Till bruk af vådrens släckt beredas,
 Och sen af vårman mildrad bli.

Men ämnet här min tancke skrämmer
 Att *Negrens* hårda öde se:
 En trålsam flit åt Plantan ge,
 En slafvisk boja honom klämmer,
 Hans lif är mödor, ok och jämmer;
 Såg! med hvad rätt kan sådant ske?
 Han köps på *Africanska* kusten,
 Att släpas till *Virginien*s strand,

Och

Och offras där åt vinnings Iusten ,
I *Européens* smidda band:
På kindren, natten mörkret målar,
Af Solen är hans hy ock bränd,
Den elden, som i ögat prälar
Är af begårens bränad tänd:
Den svartta ull hans hjesse täcker,
Den hvita tand som afvund väcker,
Och purpurn, på hans läppar ödd;
Ett fafans Barn dock föreställer,
Den ros naturen värdsloft faller,
Är här på Svedjefallet strödd.

Ur Slavvens hand nu Plantan fördes,
Ifrån sin Sol och foster-jord:
Ett genljud straxt af låftal hördes,
Bland lastarns fria småde ord.
Vår främling var i Blomstrens Rike,
Till gagn och skada utan like;
Änn läkedom och änn förgift;
Hon kunde törst och hunger stilla,
Änn kropps och hjernans krafter spilla,
Änn efter Låkarns föreskrift,
I spären pest och död förvilla,
Som fly för röken, från hvar grift.

Nicot! Ditt namn, till evig åra,
 Skall denna växt kring verlden bära,
 Den Du de *Gallers* Drottning såndt, (1560.)
 Du henne känd vid Håfvet gjorde:
 Det på vår tid ej lyckas torde,
 Sen Smickret bättre rökverck tåndt.

Slå eld! låt fyllda pipan tåndas!
 Den store *Fredrichs* Far, till pris!
 Ett offer bör hans minne såndas,
 Som njutit Rökarns Paradis.
 Hans Statsmän och hans Generaler,
 Så kände i hans tids Annaler,
 Der Åran öker Hjeltens lif;
 På Segrens fällt sin Kungs Rivaler,
 Och vänner af hans tidsfördrif;
 Uti den rök till högden svångde,
 De lifvets lust och joller mångde;
 De måln sig upp på Himlen trångde,
 De skymdes utaf røken bortt:
 Hår glömdes murar och Ruiner,
 Hur Kulan uti luften hviner
 Och bår en död, i hvar rapport.
 En Kung kan Torparns vållust njuta,
 Han kan sin dörr en stund få sluta,

För konst och list och Politik;
Han må ju sina nöjen välja;
Ej sig med idel höghet qvälja,
Och ej få vara mänskjan lik.

Du vackra Køn! som icke lider,
Det qualm sig till din boning sprider,
Och dina Spegelars guld förstör;
Som då du blotta luckten känner,
I *Ottomanens* sköte ränner,
Der Du en stund af vahnagt dör!
Ach! kunde Du de under höra,
Som denna rökens kraft kan göra,
Du skulle åt Din afsky le,
Och kanske Pipan gärna se.

En Fru af Börd, sitt tidhvarfs åra,
Som tåflät med den skönsta dag,
I klarhet, vålluft och behag,
Var glad, de ljufva banden bära,
Som kärlek uti rofor knöt,
Så länge hon sin dyrkan njöt.
Den lust, som plår kring Makar leka;
En lag att ingen frihet neka,

Gaf sjelfsväld, dock ett inskränckt lopp:

En Fru så fin, skull' hon väl lida,
Att pipan juft vid hennes sida,
Vid Hymens fackla tändes opp?
För hennes fot den lades neder,
Till bara Sömn man sig bereder,
Dårtill var ingen natt för lång:
Den qvicka blod i ådran hastar,
Ett tillbud, Dygdens lag förkastar;
Men hjertat kände dock ett tvång,
Som skulle brytas någon gång.

Hon af ett nekat nöje, fattar,
Att längtan, Själens krafter mattar,
Att styrckan lider af begår:

Att röken ger en slags förmåga, - - - -

Hår hörs nu blott den enda fråga:

Min vån! Säg hvar din pipa år?

Strax strången rörs och klockan ljuder;

Den hand en stoppad pipa bjuder,

Som hundra tusen kyslar får.

Nicot! de glada och de fromma,

De kasta på din graf en blomma,

Når kärlek där bevåpnad står.

En *Misanthrope*, sitt slågtes plåga,

Som hade slåckt begårens låga,

Och

Och Ivor att evigt lefva fri,
 Säg bruna ögats strålar glindra
 Och i hvar blick en vållust tindra;
Det är sad' han bedrageri.

Han såg det ömma Bröfvet flämta,
 Ziphiren gladt med Floret skämta,
 Båd' ros och lilja svartljuk bli:
 En svartbrun lock den Axel pryda,
 Hvars hvithet, drifvan knapt kan tyda;
Det var ett vackert Skilderi.

Han såg en hand, som tog på Själen,
 Och i hvart hjerta smållte kålen,
 Hvar finger ha en envälds magt;
 En fot, som sig till vördnad tvingar,
 Ett ben, i kapp med Gudens vingar;
Men allt, med lika sturskt förackt.

Han såg behagen Krantsar binda
 Att omkring Herdens hjesla linda,
 Han såg den lilla Guden glad,
 I dans med unga Flickor springa;
Alexis Sig till kysfen tvinga,
 Som var förlorad på ett vad.

Han log: men kärlek hämden väckte
 Som lilla Guden handen räckte:
 Och straxt hans öde vardt beredt;
 En Må, fast äldren annat sade,

Som

Som vittnen på sin haka hade,
Att hon vål Sexti Somrar sedt;
I *Misanthropens* ögon blånkte
Han ingen suck, åt *Skönhet* skånkte,
Han *Dygdens* bild i henne såg:
Ej något lån utaf *Bouquetten*,
Ej några småbref ifrån *Språtten*,
Och intet smink på *Toiletten*,
Dår blott en *vldrökt pipa* låg.
Hår hjälpte hämden, pilen slipa,
Och kärlek slog på *Garnet knut*:
De delte røken af en pipa;
Nu lär all världen lätt begripa,
Att han blef ändå gift till slut.

Men vackra *Kön!* förlåt min *Saga*,
En varning bör blott *fördom* taga,
Af desfa djerfva *tankepel*.
Kom nu! att *Røkarns* lugn besöka,
Se honom från sin *stuga røka*,
Vårt *tidhvarfs smittosamma fel!*

Når *prakt* och *Högfård* bordet dukar,
Och *fattigdomen* förödmjucar;
Når *nøden* göms i *dyrkøpt frøgd*;
Når *Gulldet* *verldens øden* hvålsver;

Når

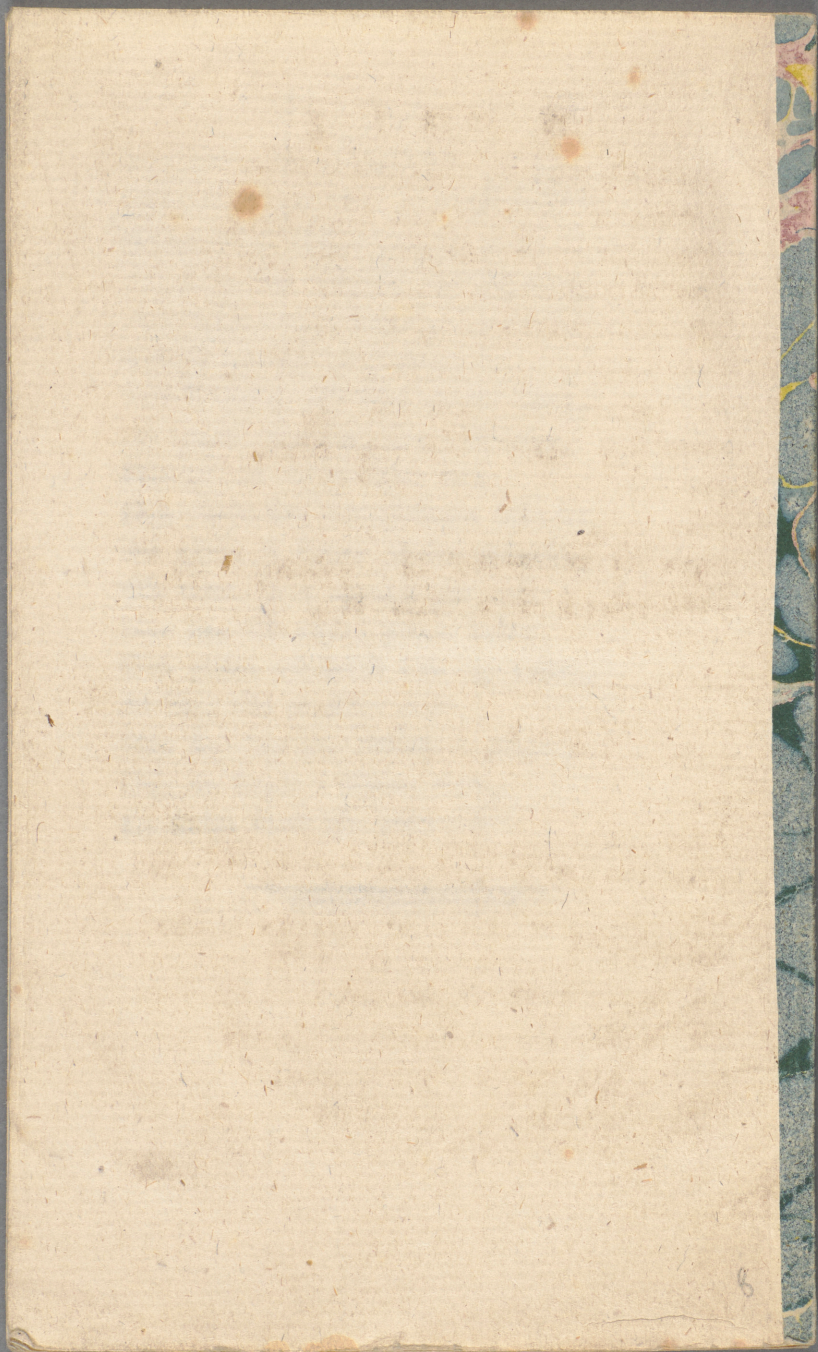
När öfverflöd af ånger skålfver;
 Gör *Röda Rosen* honom nögd;
 När flård och flas all tanke fångflar,
 En saknad lust, det hjärtat ångflar,
 Som söker lyckan, i en dans,
 Förtjensten, i en spets och frans;
 När lasten oklädd smådar blygden;
 När flata löjet ler åt Dygden,
 Förfädrens Runa hölgd af damm,
 När småvett sig till Lagrar truga;
 När Smickret, Smink och låstal ljuga;
 Tar han sitt *Krull* och *Petum* fram.
 När knotet bannar folk och tider;
 När man af Lyckans hugskott lider,
 Nu vråkes ner, nu lyftes upp;
 När Kärlek sig till Segrar tubbar,
 Och rå och rör och märken rubbar;
 Då röker han sin äckta *Tupp*.

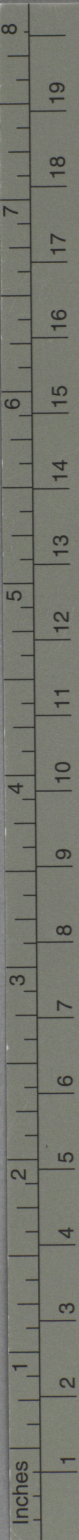
När folket bullrar, kan han tiga;
 Han njuter fred, när andra kriga,
 Hans pipa målar världens lopp:
 Båd' människans älldrar, årets tider,
 Och uti rökens pyramider,
 Han skådar människans tomma hopp.

Når tända flickan *Pipan* nalkas;
 Han tyckes se, hur *Våren* skalkas,
 När Solen sprider eld och ljus:
 Han efter *Sommarns* bild ej söker;
 Ty sjelfva *Plantan*, som han röker,
 Har *Sommarn* lagt i hans *Cardus*;
 I rökens qualm och lätta imma,
 Han skådar *Höstens* morgon-dimma,
 Och askan som blir kvar till slut,
 Är *Vintrens* bild och lifvets fasa,
 När efter en den skönsta brasa,
 Hvar gnista släcks i askan ut:

Ur pipan har de första dragen,
 Det tycke och de små behagen,
 Som följa *månskjans* första år;
 När röken fen i Skyen blåsar,
 Afbildas lätt de yra *Gåsar*
 Som lyda vådret, hvart det går;
 Det gagn, den lukt, som plantan sprider,
 Är lik vår *Mandoms* vackra tider,
 Då namnet är för rycktet kårt;
 Nu släcknar elden: *Gubben* tränar
 Hans Hjesse liksom *Askan* grånar:
 Säg! är vårt lif en pipa vårdt?

Den lätta rök till högden hinner
Man icke ser hur den försvinner
Hvad är då åran; tungors pris;
Hvad är den Høghet man tilbeder
Det stora namn man sig bereder?
Det är en rök på samma vis.
Når Rökarn, där han ensam sitter,
Ser pipan Krosfas, slås i Splitter,
Han på en Spira tänka kan:
Han varse blir sitt Sjöskum blåncka;
Att glans åt sãmre jorden skåncka,
Ols tiden lårt; att det går ann.
Når han till andra yrken hastar,
Och pipan vårdsløst från sig kastar,
Af litet rök omsider mått,
Han ser den åtrå månskjan plägar,
Och de begår i Sjålen lågar;
De stillas snart på samma fått.

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
				